

# Demokrasiye Yönelik Ö?retmen Tutum Ölçe?i

## RECOMMENDED CITATION

memjavad (2026). *Demokrasiye Yönelik Ö?retmen Tutum Ölçe?i*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=19602>

## Öz

Demokrasiye Yönelik Öğretmen Tutum Ölçeği, 1994 yılında L. Yıldırım tarafından yürütülen bir **yüksek lisans tezi** kapsamında ölçek geliştirme çalışması olarak tasarlanmıştır. Bu ölçeğin temel amacı, **ilköğretim** birinci kademedeki görev yapan öğretmenlerin demokrasi ilkelerine ve uygulamalarına yönelik mevcut **tutumları** sistematik bir şekilde ölçmektir. Ölçek, öğretmenlerin sınıfındaki ve mesleki yaşamındaki demokratik davranışları ile öğrencilerin demokratik davranışları arasındaki potansiyel ilişkileri incelemek üzere geliştirilmiştir.

Ölçek, eğitim bilimleri ve sosyal psikoloji alanlarında öğretmenlerin demokratik değerlere ne ölçüde sahip olduğunu ve bu değerleri eğitim ortamına nasıl yansıttığını belirlemek için önemli bir araç işlevi görmektedir. Ölçeğin geliştirilmesi, Türkiye'deki eğitim sisteminde demokratik vatandaşlık bilincinin kazandırılmasında öğretmenin rolünün belirlenmesine katkı sağlayamay hedeflemiştir.

## Anahtar Kelimeler

Öğretmen tutumları, Demokrasi, İlköğretim, Eğitim psikolojisi, Ölçek geliştirme, Tutum, Demokratik davranış.

## Yazarlar

L. Yıldırım

## Amaç

Demokrasiye Yönelik Öğretmen Tutum Ölçeği'nin birincil amacı, **ilköğretim** birinci kademe öğretmenlerinin demokratik ilkelere yönelik sahip oldukları bilişsel, duygusal ve davranışsal eğilimleri, yani **tutumları**, güvenilir ve geçerli bir biçimde nicel olarak saptamaktır. Bu ölçüm, öğretmenlerin pedagojik yaklaşımları ve sınıf yönetimi stratejilerinin ne kadar demokratik olduğunu anlamak için kritik bir öneme sahiptir.

İkincil olarak, bu ölçek, öğretmen tutumları öğrencilerin sınıfta sergilediği demokratik davranışları üzerindeki etkisini inceleyen daha büyük bir araştırmanın (Yüksek Lisans Tezi) metodolojik bir bileşenini oluşturmak üzere tasarlanmıştır. Ölçek, eğitim araştırmacılarına öğretmenlerin demokratik değerlere bağlılık düzeylerini belirlemede standart bir araç sunar.

## Yapı

Ölçek, temel olarak **Demokratik Tutum** yapısını ölçmektedir. Bu yapı, genellikle üç ana bileşen altında incelenir:

**Bilişsel Bileşen:** Öğretmenin demokrasi kavramı, insan hakları, eşitlik ve hoşgörü gibi temel demokratik değerler hakkındaki bilgi ve inançları.

**Duygusal Bileşen:** Öğretmenin demokratik süreçlere ve uygulamalara karşı hissettiği olumlu veya olumsuz duygusal tepkiler ve bağlılık düzeyi.

**Davranışsal Etilim Bileşeni:** Öğretmenin sınıfta ve okul ortamında demokratik davranışları uygulama eğilimi (örneğin, öğrencilere söz hakkı verme, farklı fikirlere saygı gösterme, ortak karar alma süreçlerini teşvik etme).

Ölçek, bu bileşenlerin birleşimi aracılığıyla öğretmenlerin demokratik değerleri ne ölçüde içselleştirdiğini ve mesleki pratiklerine entegre ettiğini değerlendirmeyi hedefler.

## Geçerlik

Kaynak referansta ölçeğin geçerlik verilerine dair spesifik bir bilgi ("") bulunmamaktadır. Ancak, bir yüksek lisans tezi kapsamında geliştirilen ölçeklerde genellikle geçerlik çalışmaları titizlikle yürütülür.

Tipik bir **ölçek geliştirme** sürecinde, geçerlik çalışmaları şunları içerebilir:

**Kapsam Geçerliliği (Content Validity):** Ölçek maddelerinin ölçülmek istenen yapıyı (demokratik tutumu) ne kadar iyi temsil ettiğinin uzman görüşleri ile belirlenmesi.

\* **Yapı Geçerliliği (Construct Validity):** Ölçeğin teorik olarak ölçmesi beklenen yapıyı ölçüp ölçmediğinin faktör analizi gibi istatistiksel yöntemlerle belirlenmesi.

Detaylı geçerlik katsayıları ve yöntemleri için Yıldırım'ın (1994) orijinal tez çalışmasına başvurulması gerekmektedir.

## Güvenirlilik

Orijinal kaynakta ölçeğin güvenirlik verilerine ilişkin herhangi bir değer ("") belirtilmemiştir. Ölçek geliştirme çalışmaları'nın zorunlu bir adım olarak, bu ölçeğin iç tutarlılığının incelenmesi beklenmektedir.

Genellikle tutum ölçeklerinde kullanılan güvenirlik yöntemleri şunlardır:

**İç Tutarlılık (Internal Consistency):** Ölçek maddelerinin birbirleriyle ne kadar tutarlı olduğunu gösteren **Cronbach Alfa** katsayısı. Bu katsayının kabul edilebilir bir seviyede (genellikle 0.70 ve üzeri) olması beklenir.

**Test-Tekrar Test Güvenirliği:** Ölçeğin farklı zamanlarda aynı kişilere uygulandığında benzer

sonuçlar verip vermediğinin kontrol edilmesi.

Ölçeğin bilimsel kullanıma uygunluğu açısından bu güvenilirlik katsayıları orijinal tez içerisinde detaylı olarak sunulduğu varsayılmaktadır.

## Faktör Analizi

Bu ölçek, geliştirme tipi bir araç olduğu için, ölçtüğü yapıların boyutları ortaya çıkarmak amacıyla büyük olasılıkla **Faktör Analizi** yöntemine tabi tutulmuştur. Bu analiz, ölçeğin tek boyutlu mu yoksa çok boyutlu mu olduğunu belirlemek için kullanılır.

Eğer ölçek, demokratik tutumun farklı alt boyutları (örneğin, hoşgörü, eşitlik inancı, katılım eylemi) ölçüyorsa, Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) kullanılarak bu alt faktörler belirlenmesi olmalıdır. Bu analiz, ölçek maddelerinin hangi faktör altında toplandığını ve yapı geçerliğine ne ölçüde katkıda bulunduğunu gösterir.

## Ölçme Aracı

**Test Türü:** Geliştirme (Özgün olarak bir yüksek lisans tezi kapsamında geliştirilmiştir.)

**Format:** Kaynakta belirtilmemekle birlikte, tutum ölçekleri genellikle **Likert Tipi Derecelendirme** formatında (Örn: Kesinlikle Katılıyorum, Katılmıyorum vb.) hazırlanır.

**Mevcut Diller:** Türkçe.

**Popülasyon Grubu:** Öğretmenler.

**Yaş Grubu:** Çalışma hayatındaki yetişkin öğretmenler.

**Popülasyon Detayları:** İlköğretim birinci kademede görev yapan sınıf öğretmenleri.

**Test Metodolojisi:** Öz Bildirim (Self-Report) ölçeği. Katılımcılar, demokratik ilkelere yönelik kendi tutumlarını belirten ifadelerle yanıt verirler.

## Anahtar Kelimeler

Öğretmen eğitimi, Demokratik değerler, Okul kültürü, Sınıf yönetimi, **Likert Tipi**, Sosyal bilimler.

## Yazarlar

**Yazar ORCID Tanımlayıcı:** Bilgi mevcut değildir.

**Kurumsal E-posta Adresleri:** Bilgi mevcut değildir.

**Yaz??ma Adresi:** Bilgi mevcut de?ildir. (Orijinal çal??ma, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde tamamlanm??t?r.)

## ?zinler, Ücret ve Test Y?I?

**Test Y?I?:** 1994.

**?zinler ve Ücret:** Ölçek, bir akademik çal??ma (yüksek lisans tezi) kapsam?nda geli?tirildi?i için, ticari kullan?m? için özel izinler gerekebilir. Akademik veya ara?t?rma amaçlı? kullan?m? için orijinal yazar veya tez dan??man?ndan izin al?nmas? tavsiye edilir. Ücret bilgisi mevcut de?ildir.

## Kaynaklar

Y?ld?r?m, L. (1994). *?lkö?retim birinci kademe ö?retmenlerinin demokratik tutum ve davran??lar? ile ö?rencilerin demokratik davran??lar? aras?ndaki ili?kilerin saptanmas?* (Yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

## Demokrasiye Yönelik Ö?retmen Tutum Ölçe?i Maddeleri

**ÖNEML?:** Ölçek maddeleri, orijinal kaynak içerikte sa?lanmam??t?r. Maddelere ula?mak için Y?ld?r?m (1994) taraf?ndan haz?rlanan **?lkö?retim birinci kademe ö?retmenlerinin demokratik tutum ve davran??lar? ile ö?rencilerin demokratik davran??lar? aras?ndaki ili?kilerin saptanmas?** ba?l?kl? yüksek lisans tezine ba?vurulmas? gerekmektedir.